

Conspect Antropologia culturala (39 pagini)

Sursa: Universitatea Spiru Haret din București - www.spiruharet.ro

Coordonator de disciplina: Lect. univ. dr. Pantelimon Corina

Subiecte Antropologia culturala

1. Condiția ontologică a antropologiei
2. Obiectele de studiu în antropologia culturală
3. Originea omului: ipoteze și concluziile acestora. Varianta românească
4. Cultura: accepțiuni asupra culturii. Răspândirea culturii
5. Cultura și tipul etnic – Constantin Rădulescu-Motru
6. Religia - definire. Religii arhaice: totemismul; trăsături ale totemismului
7. Sacrul și profanul. Trăsăturile sacralului (numinos-ului)
8. Timp și cultură: timp sacru și timp profan. Calendare populare
9. Spațiul: facerea lumii (cosmogonia în varianta românească)
10. Spațiul: locurile bune și locurile rele
11. Rudenia: descendența și căsătoria. Exogami și endogamie
12. Teorii explicative ale incestului (prohibirii consanguinitatii conjugale)
13. Reprezentările morții: moartea bună și moartea rea
14. Stereotipurile morților: strămoșul, călătorul, strigoii
15. Sacrificiul: inaugurarea sacrificială a spațiului în mitul întemeierii (Mănăstirea Argeșului)
16. Cateva exemple de mituri romanesti

1. Condiția ontologică a antropologiei

Condiția ontologică se precizează în sec. al XIX-lea, când bogăția de date datorate marilor descoperiri geografice este sistematizată:

1859: Charles Darwin – Originea speciilor/On the Origin of Species

1861: Henry Sumner Maine – Dreptul străvechi/Ancient Law

1865: John McLennan – Căsătoria primitivă/Primitive Marriage

1870: John Lubbock – Originea civilizației/The Origin of Civilization

1871: Edward B. Tylor – Cultura primitivă/Primitive Culture/

1877: Lewis H. Morgan – Societatea străveche/Ancient Society

Surse de inspirație în precizarea obiectului antropologiei:

✓ **Natura umană**

Natura umana - esența spirituală a ființei umane, asupra căreia clima, relieful, asocierea și alți factori acționează în vederea diferențierii.

Natura umană a fost interpretată ca determinată fie de natură (realitatea fizico-biologică), fie de spiritualitate.

Giambattista Vico (1725) nota trei instituții universale: religia, familia și cultul morților.

André Leroi Gurhan (1964): existența materială o determină pe cea socială, iar comunitatea umană se integrează lumii naturale în sensul *umanizării* mediului. Grupurile conjugale, poate primele definite prin diferențiere funcțională, presupun o anumită specializare în funcție de regimul alimentar și de modalitățile de creștere a copiilor: „totalitatea culturală vitală este inclusă în grupul conjugal și repartizată între bărbat și femeie”. André Leroi-Gourhan, *op. cit.*, vol. I, p. 219.

✓ **Ideea de progres**

Ideea de progres - modele ale evoluției umanității; evoluționismul cultural.

Auguste Comte – evoluția gândirii în trei stadii: teologic, metafizic și pozitiv

Lewis H. Morgan – sălbăticie, barbarie, civilizație

James G. Frazer – magie, religie, știință

Edward B. Tylor - „Lumea educată a Europei și Americii fixează practic un standard, plasând firesc propriile sale națiuni la un capăt al seriei sociale și triburile sălbatice la celălalt, aranjând restul societăților omenirii între aceste limite, după cum ele corespund mai îndeaproape vieții sălbatice sau celei culturale....” (1871)

2. Obiectele de studiu în antropologia culturală

Antropologia socială sau culturală urmărește prin cartografierea faptelor culturale și civilizaționale, sferile de cultură, tipurile sociale, provinciile etnografice etc.

Direcții explicative:

- **Teoria răspândirii sau a difuziunii** susține că civilizația, ca o formulă unică de organizare socială, sau elementele sale s-au format într-un singur loc (Egipt, Mesopotamia etc.), după care au circulat și s-au răspândit și la alte popoare.
- **Teoria ideilor elementare**, care nu consideră originea comună ca unică explicație a asemănării între două fenomene sociale, propune posibilitatea ca ele să fi apărut independent unul de altul, în condiții semănătoare.
- **Teoria convergenței** propune posibilitatea ca fenomene cu aceeași origine să apară, astăzi, foarte diferite sau ca, dimpotrivă, fenomene cu origini diferite să pară astăzi asemănătoare până la identitate, datorită fenomenului convergenței.

Obiectele predilecte de studiu în antropologie:

a. fenomenele primitive (antropologia este o sociologie a societăților primitive sau o știință a istoriei).

Societățile primitive se caracterizau prin următoarele:

- dimensiuni mici,
- tehnologie rudimentară,
- absența scrierii,
- izolare relativă,
- ritm scăzut de schimbare socială (inerție/stabilitate socială);

Ulterior, termenul de *primitiv* a fost înlocuit cu cel de *simplu* sau *arhaic*

b. comunitățile mici (unitățile fundamentale și elementare ale vieții umane)

- sunt grupuri de intercunoaștere, în care fiecare om are acces la majoritatea datelor de cunoaștere a celorlalți oameni și a lumii înconjurătoare;
- datorită autonomiei, autohtonismului și autosuficienței, sunt formațiuni umane fundamentale, unități elementare ale vieții social-umane;
- sunt izolate, așadar cultura lor este în mai mare măsură decât cea a comunităților deschise, pură, necontaminată de influențe externe;
- este reprezentativă pentru unitatea socio-umană consecutivă (societate, popor sau grup etnic), dar numai în măsura în care aceasta este organizată pe aceleași principii comunitare;
- favorizează cercetarea comparativă.